

El desprestigi de 'casa teva' i la gentrificació

EL CONCEPTE DE 'CASA TEVA' HA PERDUT SENTIT DE PERMANÈNCIA, FUSTIGAT PELS BANCS I LA GENTRIFICACIÓ; I S'HA ADSCRIT A UNA MODERNITAT DEFINIDA PER LA PROVISIONALITAT

L'any 2030, el nucli històric de Palma estarà poblat, en un 40 %, per estrangers. Avui ja hi ha barriades a les quals els aborígens som minoria; i alguns no veuríem del tot malament que se'ns facilités una manera decorosa de viure a una reserva. És el que se'n diu gentrificació.

La detectareu al poble o al barri per alguns canvis sensibles: primer, la remor de la llengua, després les formes d'ocupació dels espais públics i els hàbits de la gent en general. De les societats sotmeses a aquestes transformacions en diuen societats dinàmiques –si se n'ha de ser, de caradura. Mallorca i Eivissa serien, efectivament, societats excessivament dinàmiques. A Palma, cada punt sent a dir o pots comprovar que una o altra barriada és en procés de gentrificació. Això sol voler dir que el mercat immobiliari hi neda en xampany. Ara és l'entorn del mercat de Santa Catalina, que ha esdevingut una llepolia per als suecs. Entre una cosa i l'altra, el mercat pròpiament dit s'ha convertit en un espai de sibarític esbarjo –guardant les proporcions i els complements circumstancials, una cosa així com el mercat de la Boqueria, de Barcelona. Anar a comprar a Santa Catalina ara ja no és tan agradable, perquè, entre la nova clientela, rar seria que no topessis amb aquests *pijos* dels quals et passes mitja vida fugint.

Servidor vaig ser convidar a contar l'experiència personal de la gentrificació de sa Penya i sa Marina d'Eivissa al Col·legi d'Arquitectes; i, en preparar la xerrada, em vaig adonar de fins a quin punt la realitat supera les primeres impressions i els records que creies més vius i ajustats. Això em confirma una sospita neguitejant: tot allò que recordem va ser, de veritat, pitjor de com

GUILLEM FRONTERA

ho recordem. *Cualquiera tiempo pasado fue peor* del que hem conservat a la memòria. Però, en fi, abans de la gentrificació com a procés demogràfic, en vàrem viure un altre d'efectes estadísticament no tan significatius, però moralment colpidors. No sé com denominar-lo, però el lector em permetrà que miri de fer-li-ho entendre si en dic el desprestigi de casa teva –de ca teva.

Ja ho veig, ja, que aquesta fórmula no acaba d'assenyalar amb precisió la pèrdua del valor que tenia, fa mig segle i més, la casa de cadascú en l'assentament de les persones al territori, a la cultura –a la història. El casa meva era un d'aquests conceptes reconfortants i hospitalaris, amb connotacions maternals, de protecció per l'amor; i paternal, protecció per la força. No concebíem no ser d'enlloc, i ser d'algun lloc era tenir-hi ca teva. Ca teva era el teu lligam principal amb la terra, amb el món.

Oferir-la era la mostra més profunda d'estima a l'hoste. De la mateixa manera, la desgràcia més gran era perdre-la per les raons que fos: pobresa màxima, emigració, ruïna. Res més llastimos que una casa abolida, que acabava sent alberg de missatgers nocturns. Una casa sense habitar ha estat sempre un punt emissor de misteris i de por, i molt més si la flora externa es podia obrir pas cap al que fou la intimitat d'una família, altre temps.

L'adquisició de la casa mitjançant el tracte amb un banc, modernament, ha afeblit el valor conceptual del casa teva. La hipoteca –les desgràcies amb què ha avariats o enterrat tantes vides– no facilita l'arrelament del comprador a l'espai on pensava desenvolupar el futur. Així, el casa teva ha esdevingut un supòsit volàtil, perillós, una trampa parada amb llosa. Potser les desventures causades per la hipoteca aquests darrers anys són el fenomen més determinant de la pèrdua de fe en la solidesa i la bondat del sistema. Tot plegat s'ha desenvolupat en un context de summa sordidesa, molt lluny de l'esperit de portes obertes amb què Jaume Sisa ens assegura que qualsevol nit pot sortir el sol.

La gentrificació ha acabat d'ofegar la seguretat afable amb què et protegia el casa teva. Perquè no es tracta d'oxigenar pobles o barriades: això és el pretext, és l'eina que té el sistema per treure't de casa teva i obrir-la, un cop refeta, a un molt més ric que tu.

NB: *La ciutat i la casa*, de Natalia Ginzburg, Club Editor, és una novel·la superba, no sobre la casa, però amb la casa –les cases– al centre. (L'epíleg de la traductora, Meritxell Cucurella-Jorba, és agut i sucós.)

Escriptor, guionista i crític d'art